

VERANDERDE WAARDEN

Wanneer we de huidige wereldsituatie zowel uit geestelijk als uit stoffelijk standpunt vergelijken met het verleden, dan valt ons op dat een groot aantal van de waarden die tot nu toe voor de bepaling van goed en kwaad voor de mens belangrijk waren, aanmerkelijk zijn verschoven of zelfs geheel in hun tegendeel zijn gewijzigd. Er is een tijd geweest, dat de toename van het aantal mensen van zeer groot belang werd geacht. Daarom werd de geboorte van een kind als een bijzonder heilig en belangrijk gebeuren beschouwd en meende men dat er nooit genoeg kinderen konden zijn. In een wereld, waarin de bevolkingsdichtheid hier en daar bedenkelijk de grens van het toelaatbare nadert, is dit niet meer zo.

In de oudheid meende men, dat de verovering een aanvaardbare uitbreiding was van eigen terrein. Tegenwoordig geldt dat niet meer. Want verovering gaat gepaard niet een zodanige vernietiging, dat van rendement niet kan worden gesproken, terwijl het aantal doden per oorlogshandeling aanmerkelijk toeneemt. Men heeft in de stof gemeend, dat een volledig vrije samenleving de enige oplossing was. De massa's, die sedertdien zijn ontstaan, hebben daartegenover het ideaal gesteld van de geleide economie. Het blijkt echter, dat géén van beide theorieën geheel voldoen aan de eisen, die deze tijd aan de mens en de wereld stelt.

Er zijn dus nogal wat veranderingen. Dergelijke veranderingen hebben de eigenaardigheid, dat zij niet alleen in de materie optreden maar ook onmiddellijk het bewustzijn van de mens beïnvloeden. Ik zal trachten hiervan enige voorbeelden te geven, ofschoon ik natuurlijk niet de gehele scala van punten één voor één kan behandelen. De kwestie van de bevolkingstoename.

Hierdoor is de geaardheid van het sexueel verkeer veranderd. Er is sprake van een strengere verhouding in het huwelijksleven, er is verder sprake van een neiging om de grootte van het gezin te beperken, zij het dan dat men hier en daar om godsdienstige redenen alle daarvoor beschikbare middelen niet durft gebruiken.

Men heeft een tijdlang gemeend dat men, door geloof en eigen studie kon komen tot het filosofisch en esoterisch geheim der werkelijkheid. Het werk van oude filosofen, waaronder ook de u bekende natuurfilosofen - zelfs in de Griekse tijd de sociale denkers (b.v. Plato), staatslieden (vertegenwoordigd o.m. door Seneca), zij allen gingen uit van een vrij denksysteem, in welke vrijheid men ook buiten de direct bewezen waarden een these mocht stellen en waarin men voor zichzelf een samenhangend beeld mocht opbouwen. Zij gingen zelfs zover, dat een fout in de opbouw niet belangrijk werd geacht, vooropgezet dat de stelling bevredigend was en mits daardoor een redelijk leven en een redelijke wereldbeeld werd verkregen.

In de huidige tijd gaat men alleen uit van het bekende en het bewezene. Al wat daarbuiten ligt, wordt op z'n minst genomen met een ietwat vies gebaar besnuffeld en op z'n ergst als onzin, kolder of als onwetenschappelijk terzijde gesteld. De innerlijke bewustwording van de mens wordt dus gebonden aan de ernstige beperkingen van zijn stoffelijk vermogen en zijn stoffelijke wetenschap. Het resultaat is dat godsdienst, inwijding, inwijdingsschool en esoterie zich aanmerkelijk moesten wijzigen en meer en meer moesten terugvallen op vaste denksystemen, waarbij de geloofs- en denkwerkzaamheid van het individu langzaam maar zeker wordt achtergesteld of zelfs geheel uitgeschakeld. Zelfs waar een dergelijke zelfwerkzaamheid bestaat, wordt zij vaak zo zeer binnen een bepaald kader gehouden, dat ook hier van een sterke achteruitgang mag worden gesproken.

Een ander voorbeeld:

In de oudheid ging men uit van het standpunt, dat de sterkste het recht heeft. Daardoor bereikte men, dat inderdaad de sterken overbleven en dat de zwakken nimmer - hetzij op economisch of politiek terrein, hetzij door voortplanting van de mensheid zelf of het menselijk ras - een overweldigende en vaste invloed konden uitoefenen. De toename van het aantal mensen en van de humanitaire principes heeft de mens ertoe gebracht om juist het zwakke te verdedigen en te beschermen - iets wat aanvaardbaar is - maar daarnaast vaak de sterken

aan te vallen, wat niet aanvaardbaar is. Hierdoor is een algehele vermindering van werkelijke veerkracht, van initiatief en van durf ontstaan. Daardoor ook zijn de gemiddelde verstandelijke vermogens niet in die mate gestegen als verwacht zou kunnen worden, van de stoffelijke mogelijkheden. Geestelijk gezien komt hierdoor het primitieve terug maar nu in een vorm, die gevaarlijk is, n.l. niet als het primitieve zoeken naar waarheid, maar in een zich onttrekken aan de werkelijkheid door het aanvaarden van bijgeloof en primitieve waarden, ofschoon men de werkelijkheid wel vermoedt. Ik hoop, dat ik met deze voorbeelden kan volstaan.

Deze veranderde waarden en waarderingen moesten dus op de verwarring dezer dagen hun stempel drukken. Er kan echter geen sprake zijn van een voltooiing van elke verandering. Hiervoor kunnen wij verschillende argumenten aanhalen. In de eerste plaats: De huidige ontwikkeling kan niet zodanig stabiel blijven, dat zij lange tijd voortbestaat. Zij bevindt zich in een overgangsfase, die in feite niet langer dan een 100 á 150 jaren in beslag kan nemen.

In de tweede plaats: Er is een kosmische invloed, die aan het verdwijnen is en er is een kosmische invloed, die komende is. Deze beide verschillen van elkaar. Zij verschillen als element: zij verschillen door instelling: zij verschillen door hun nadruk, die in het oude sterk materialistisch, in het nieuwe teken sterk altruïstisch-esoterisch is. De mensheid is niet rijp genoeg om de middelen: die zij op het ogenblik tot haar beschikking heeft, te hanteren en te beheersen. Zij wordt in vele gevallen beheerst door wat zij zelf heeft geschapen. Een regering van niet-denkende machines is noch denkbaar noch aanvaardbaar. Het resultaat zou zijn, dat de mensheid ofwel rijp moet worden, dan wel de middelen moet vernietigen en voor zichzelf datgene verliezen, waarover zij thans beschikt. Dit laatste zou een gedeeltelijke zelfvernietiging medebrengen. Er is dus geen voltooiing: er is alleen een begin.

Nu gaan we proberen om de oude en de nieuwe waarden tegenover elkaar te stellen.

Oude waarden

Vaste wetten voor goed en kwaad, nimmer te wijzigen en daardoor voor geen enkele mens volledig aanvaardbaar, tenzij de uitdrukking en uitlegging ervan zo algemeen zijn, dat zij in feite bandeloosheid en vrijheid onder de wet betekenen.

In de nieuwe tijd

Wetten, die het geheel van de mensheid en de daarin noodzakelijke ontwikkelingen omschrijven, kunnen niet worden uitgevaardigd. De formulering daarvan zou ofwel onaanvaardbaar zijn, dan wel zo wrang moeten zijn, dat zij haar werkelijke inhoud en zin geheel zou verliezen zoals vele wetten uit de oudheid dat in uw dagen ook doen. Denk alleen maar eens aan: "Gij zult niet doden." Hieruit volgt, dat in de nieuwe tijd de wet een individuele wet moet zijn, dus een wet die alleen persoonlijk geldt en Uw menselijke aspecten omvat van de opvoeding, samenleving, esoterische, sociale, sexuele en economische contacten af tot de allerhoogste innerlijke werkingen toe.

Vrijheid van het individu

Betekent: volledige aansprakelijkheid van het individu, ongeacht zijn vermogens, voor alle gevolgen van zijn handelingen, daden en instellingen. Een wrede wet, die velen op het ogenblik, nog zullen verwerpen, ze past niet in de humanitaire zienswijze van deze tijd. Ze is echter noodzakelijk, omdat alleen bij een volledige en persoonlijke aansprakelijkheid van elke persoon voor zijn daden en handelingen de genoemde, noodzakelijke vrijheid voor het individu verzekerd en deze mate van wetteloosheid uitvoerbaar is. De criteria voor esoterische bewustwording, voor innerlijke bereiking waren in de oudheid vaak, het aan de mensheid ontgroeien en een instelling op de hoogste geestelijke waarden met uitsluiting van het menselijk aspect. Maar dit is een besloten, zeer besloten denkwijze.

We hebben in uw tijd de geschiedenis van Zarathustra, die van de berg afdalt, de Uebermensch die waarschijnlijk niet alleen op Zoroaster en zijn leer slaat, maar ook bedoeld was b.v. op Jezus en verschillende andere groten, die immers ook de eenzaamheid zochten en na hun bereiking uit de eenzaamheid ten slotte tot de mens kwamen. In deze dagen is eenzaamheid een praktische onmogelijkheid. Wèl een gevoelseenzaamheid, geen feitelijke. Iemand, die op de toppen van de Himalaya gaat zitten of ergens in het diepst van de Karakorum, moet er toch rekening mee houden dat hij voortdurend wordt lastig gevallen door

zoekers naar "verschrikkelijke sneeuwmannen", bergbeklimmers en proeven van straalpiloten of verkeerd neerkomende kunstmanen. Misschien wat populair gezegd maar waar.

De gedachten van de mensheid zijn - doordat zij sterk aan de massa gebonden zijn - een zo overweldigend en aldoordringend geweld, dat u zich kunt terugtrekken op de eenzaamste plaats van de wereld - desnoods midden op de Zuidpool - en toch voortdurend deze gisting van menselijk denken en wensen, van angst en onrust op u voelt toekomen. Het is duidelijk, dat de eenzaamheid, die eens mogelijk was, in deze tijd niet meer mogelijk is: en wat meer is, als de mensheid zich verder ontwikkelt ook niet meer mogelijk zal zijn. De gedachtekracht en het bewustzijn van de mens moeten steeds toenemen. De nieuwe methoden tot inwijding, het nieuwe zoeken naar de hoogste waarden dienen dan ook te geschieden temidden van de mensheid: en niet buiten de mensheid om.

De erkenning van het Goddelijke in jezelf was vroeger gemakkelijk te scheiden van de aspecten buiten je. Men kon een totale inwijdingsweg op bouwen, die geheel vreemd was aan de werkelijkheid en toch aan die twee werkelijkheden even sterk geloven. In deze dagen is dat al heel moeilijk, omdat men voortdurend met de rede in conflict komt: het conflict tussen gevoel en rede. In de toekomst zal het absoluut onmogelijk zijn om de wereld buiten je en je innerlijke wereld van elkaar te scheiden. Bij de steeds verdergaande ontwikkeling van het menselijk denken en bewustzijn en van de menselijke gevoeligheid, zullen immers de krachten, die eens in die tweede wereld een rol speelden, te sterk kenbaar worden ook in de ogenblikkelijke wereld. Ook zonder inwijding is deze toestand waar en zij zal van nu af steeds duidelijker worden gemanifesteerd. Laat ons nog verder zien.

Mechanisatie

De mens heeft ernaar gestreefd de materie aan zich dienstbaar te maken. Hij heeft deze dienstbaarheid echter niet doen voortvloeien uit zijn eigen wezen maar uit de geaardheid der materie. Als echter de mens bewust wordt van zichzelf en zich laat dicteren wat hij uit de materie verlangt door de geaardheid daarvan, is hij in feite onmachtig of slaaf. Hij zal naar middelen moeten grijpen, waardoor hij krachtens zijn wezen en desnoods zonder ingrijpen van mechanische krachten de dienstbaarheid van de materie kan bepalen. Daartoe zal hij moeten grijpen naar het enig vermogen, dat op aarde direct met hem is verwant, n.l. energie. Het is te verwachten, dat ook in dit opzicht alles zal veranderen. Want een mens, die de materie beheerst, wordt in staat gesteld om zijn eigen wereld ten dele te scheppen. En dan bedoel ik daarmee niet alleen de wereld, waarop u leeft: die is er toch wel, al verliest menig een de vaste grond nogal eens onder de voeten. Neen, ik bedoel hiermede de innerlijke wereld, die men dan buiten zich voor een groot gedeelte kan waarmaken. Een te grote tegenstrijdigheid van dergelijke projecties zou - mede wegens het geschikte medium: de energie - ongetwijfeld tot ontstellende botsingen leiden. Er moet een norm worden gevonden, waardoor een gelijke richting of althans een contact van de onderlinge gedachten van de mens mogelijk is en het mogelijk wordt elkanders gedachtewereld te begrijpen, zonder dat deze direct stoffelijke werkelijkheid wordt. Was in de oudheid de rede en het daarmee gepaard gaande woord de meest belangrijke factor, in de toekomst zal de gedachte en de daarmee gepaard gaande uitstraling het meest belangrijke moeten worden. Het wegvallen van het woord zal natuurlijk een grote slag zijn voor velen, die zichzelf gaarne horen spreken. Het zal vele, thans bestaande industrieën en zelfs kunstvormen doen verouderen of wegvagen. Daar staat tegenover dat een direct contact van mens tot mens in het begin ongetwijfeld ondersteund door een verkorte of samengetrokken geluidstaal, op den duur de grootste mogelijkheid biedt tot onderling begrip.

Wij hebben in de oudheid steeds weer te maken met zeer bijzondere inwijdingspoorten of inwijdingswegen, die over het algemeen gevestigd zijn in plaatsen met enige mystieke werking. U allen is bekend, dat er b.v. zo'n weg is geweest in India. Niet zo bekend is waarschijnlijk, dat er ook in Griekenland een dergelijke weg heeft bestaan tot ongeveer 150 na Chr. en dat er tot 1900 v. Chr. één bestond in het gebied liggend tussen het toenmalige Babylon en het Egyptische rijk. Er waren er meer. Deze poorten worden voortdurend gesloten en geopend. De oude poorten - zoals reeds is gezegd - werden kort voor de laatste eeuwwisseling gesloten. Nieuwe poorten worden thans eerst aarzelend geopend. Deze poorten echter kunnen niet meer bogen op afzondering. De mystieke plaats is niet meer te vinden. Ter vervanging daarvan moet de mystieke instelling van het volk komen. Daar waar de juiste

instelling van de mens is, kan een inwijdingsweg worden gebouwd. Daar kunnen ingewijden of Meesters of hoe ge hen noemen wilt, gemakkelijk degene, die daarvoor rijp is verder binnenvoeren in hun rijk van geestelijk erkende waarheid. Veel van wat in de oudheid werd vastgelegd, is verloren gegaan. Aan wat niet verloren ging, werd een uitleg gegeven in een meer stoffelijke zin of het word aangepast aan de moderne filosofie. De werkelijke en vaak magische gevoelsbetekenis, die in oude gedichten is gelegd en in oude leerstellingen is verborgen, wordt op het ogenblik zelden beseft. Zodra de mens echter weer etherisch gevoeliger wordt, meer magisch gaat denken, in zichzelf meer van zijn God bewust wordt, zal hij de samenwerking van denken en voelen ongetwijfeld weer op prijs stellen.

Leerstellingen, die in de oudheid waarde hadden en sedertdien tot folkloristische betekenis zijn vervallen, herkrijgen dan hun oude betekenis. Ik kan zo verdergaan, want de opsomming van deze feiten is nog onvolledig. Maar, vrienden, wanneer wij spreken van een verandering van waarden dan is het niet voldoende alleen maar te denken aan verleden en heden of verleden en toekomst. We zullen dit voor onszelf moeten uitvechten, ook binnen de beperking van wereld, waarin wij op het ogenblik leven, ook met de beperkte middelen, waarover wij als mens of geest thans beschikken. Een ieder die ook maar op enigerlei wijze aan de materie is gebonden, zal deze verandering van waarden in zichzelf moeten doormaken. Laat mij daarom trachten ook de meer persoonlijke aspecten juist in verband met deze tijd even te noemen.

Velen van u zullen ontdekt hebben dat er een groot verschil bestaat tussen hun innerlijk leven en hun daden, of tussen hun leven van enkele jaren geleden en dat van heden. In beide gevallen betreft dit zowel mentaliteit en moraliteit als vermogen, veerkracht, vitaliteit of hoe u het wilt noemen. Wanneer u dit in uzelf constateert, moet u er zich ook van bewust zijn, dat er zich dus in en rond u een verandering afspeelt. U hebt veel geleerd. Men heeft u geleerd wat beleefdheid en hoffelijkheid is. Men heeft u geleerd wat wél en wat niet mag. Maar wanneer u uzelf bezieet, komt u tot de conclusie dat deze dingen niet langer een directe en volledige invloed op u hebben, dat u anders bent. Toch zult u zich vaak voor de buitenwereld aan dat oude vasthouden. In dit geval komt u in strijd met u zelf.

Er is in deze dagen weinig tijd meer voor hoffelijkheid. Niet omdat de mensen niet goed tegen elkaar zijn, maar omdat hoffelijkheid een formulering is, een uiterlijke formulering van verhoudingen, die althans op dit moment reeds niet meer gelden. Daarom is de grootste hoffelijkheid, dat u zich aanpast aan het element der tijden en aan de personen, die u daarbinnen ontmoet. Geen vaste. U zult hebben ontdekt dat u dingen, die u vroeger ontoelaatbaar achtte, tegenwoordig met een schouderophalen voorbij gaat. U denkt waarschijnlijk niet na over de reden van de wijziging. Uw waardering voor het leven en de aspecten daarvan in het verleden en in het heden is geheel verschillend. Als u zich uiterlijk blijft vasthouden aan de oude waarden, ontstaat alweer strijd. Als u al te modern wilt zijn en onmiddellijk naar de nieuwe waarden wilt grijpen, kunt u deze niet geheel volgen, aanpassing is noodzakelijk. De waarden van uw wereld zijn sterk veranderd. Twee wereldoorlogen hebben de maatschappelijke verhoudingen aanmerkelijk gewijzigd: hebben de betekenis van de godsdienst veranderd. Zij hebben alles veranderd, wat eens blijvend en onaantastbaar leek te zijn. Ik wil u hiervan een enkel voorbeeld geven:

Men vormt op het ogenblik een bond, waarin alle christelijke gemeenschappen op aarde samenwerken. Er is echter één groep die krachtens de wijze waarop zij zichzelf beschouwt, hieraan geen deel kan nemen. Dit zij ook eerlijk erkend. Maar daardoor geeft zij tevens toe, dat zij in dit opzicht dus niet christelijk is. Ik mag, hier "christelijk" zeggen, want het wordt in die groep ook gezegd. Het christelijk woord hoort tot de groepen, die zich reeds over het algemeen hebben aangesloten. Men moet komen tot het wegvagen van verschillen. In een wereld, waarin men vooral op verschillen is gaan letten, is dat moeilijk. Wanneer uw waarderingen op het verschil zijn gebaseerd, hebben zij geen enkele kracht. Zij zijn waardeloos: ze zullen u voortdurend confronteren met teleurstellingen, met fouten en met vergissingen. Wanneer u zich baseert op het heden impliceert dit, dat u voortdurend uw oordeel moet matigen, wijzigen en het geheel moet aanpassen dat, ge uw geloof gematigd moet geloven. De verandering van waarden komt evenals in een strijd van machten in deze dagen vooral tot uiting in de noodzaak om in alles gematigd te zijn.

En dat betekent, vrienden, dat u ook maar gematigd deugdzaam moogt zijn volgens de oude normen: matig slecht: matig wraakzuchtig: matig in uw onthouding: matig in uw geloof aan God en matig in uw ongeloof. De verandering van waarden betekent in deze tijden in de eerste

plaats: een beperking. Een bewuste zelfbeperking, waarbij men alle uitersten vermijdt. Komt men toch tot die uitersten, dan zal blijken dat zij conflicten veroorzaken, die geheel buiten verhouding staan tot de normen, die u kent. Geestelijk geldt precies hetzelfde. Er is een tijd geweest, dat de spiritist leefde in de overtuiging dat hij het Zomerland beter kenden dan een ander een vreemd land uit reisbeschrijvingen. Dat hij precies wist, hoe de indeling was in alle sferen. Dat hij alle geesten a.h.w. bij naam kon kennen. Dat hij precies wist wat er bestond tussen hemel en aarde. Ook in deze materie dient men zich te matigen. Twee zo verschillende werelden kunnen wel worden begrepen (de geest kan de stof en de stof de geest begrijpen), maar nimmer door een beperking. Als de stof de geest stoffelijk omschrijft: fout. Als de geest de stof benadert en daarin stoffelijke maatstaven wil hanteren: fout. Dat kan alleen de stof doen. Dus u ziet het: matiging is noodzakelijk, ook in onze innerlijke bewustwording.

Ik hoop, dat u er geen bezwaar tegen hebt, dat ik de verandering van waarden in de innerlijke bewustwording - hoofdzakelijk in verband met de huidige tijd dus - verder het hoofdonderwerp van mijn inleiding maak. In deze tijd is het onmogelijk een direct verschil te maken tussen stof en geest. Het innerlijk beleefde moet tot uiting worden gebracht. Al het geuite moet innerlijk beleefd zijn. Indien dit niet het geval is, is er geen bewustzijnswaarde. Een beleven van God zonder een direct erkennen daarvan kan kracht zijn, maar nimmer een gerichtheid en een doelbewustzijn. Een redelijke erkenning van God zonder gevoelswaarde heeft een omschrijvende waarde, maar onthoudt een mens de kracht, die hij nodig heeft om verder te gaan. Het is in deze dagen noodzakelijk niet alleen te streven met de stof of alleen met de geest, alleen met de rede of alleen met het gevoel, maar deze beide tot een intens samenspel te brengen. Het scheiden van deze beide waarden is verkeerd. Van het gevoelselement uitgaan en dit dan later door de rede zo goed mogelijk bevestigen (de rationalisatie) is in deze dagen niet meer aanvaardbaar en slechts zelden nog juist mogelijk. Daarom moet u voor uzelf zeggen: Het doel, dat in deze dagen wordt gesteld, moet beperkt zijn.

In de oudheid kon men zeggen: Ik dool in mijzelf en ik kén mijzelf. In uw tijd, met al zijn psychologische kennis en vooral leken kennis, betekent een poging tot zelfkennis vaak een zich verwarren in het onbegrepen niet alleen van het "ik" maar ook van de leerstellingen die men hanteert. In deze dagen kun je jezelf alleen begrijpen, indien je je realiseert wat je voor anderen bent, reëel en daadwerkelijk en met welke wil je je daden stelt. De ontleding van beweegredenen enz. - in het verleden zo nuttig - is in deze dagen onbelangrijk geworden.

Een geloof is altijd weer een deel van onze bewustwording. Een geloof, dat een zekerheid is - al is het maar een innerlijke - was in de oudheid de beste weg. Het gaf de mens door zijn absoluut geloof aan de heerschappij van het Goddelijke de beheersing, die hij door zijn persoonlijkheid niet kon bereiken. Hij kon daardoor geestelijke inwijdingen ondergaan zonder daarmee stoffelijk onmiddellijk te zijn verbonden. In deze dagen is het voor de mens praktisch onmogelijk onbeperkt in een God te geloven, onverschillig welke. Wij moeten dus bij ons zoeken naar inwijding niet meer uitgaan van deze absolute aanvaarding zonder meer. Wij moeten uitgaan van de kleine punten, waarin wij de Godheid bewezen vinden en trachten Deze zo intens en volledig mogelijk te ondergaan. Doen wij dit, dan zal u blijken dat de mens inderdaad buiten zich en in zich gelijk. In de oudheid kon men zeggen: Ik wil streven naar de allerhoogste inwijding. In deze dagen moet men zeggen: Ik wil streven naar de eerste trap, tijdig een beeld van God en Diens werkelijkheid ziet ontstaan. In de oudheid kon men zich een scheiding voorstellen tussen de haast mechanische magie, wichelarijen en wat erbij behoorde en geloof of wetenschap. In deze dagen is dit onmogelijk. Vele vormen van wetenschap zijn niets anders dan een verontwikkelde wichelarij. Vele vormen van wetenschappelijke proefneming en onderzoek grenzen aan het magische. De rede heeft in de magie haar intrede gedaan en zij is aan de andere kant onderworpen aan eigen geloof en instelling zonder dit kan ze niet functioneren.

Geloof was eens vanzelfsprekend. Daarom kon een magie worden opgebouwd en daarmee een wereldbeeld en een contact met allerhande sferen, dat van tevoren in een vast kader kon worden vastgelegd. In deze dagen bouwt elke mens voor zichzelf zijn mogelijkheden op. De magie van deze tijd en daarmee de kennis van de beheersing en de beleving van andere krachten of werelden vloeit geheel uit het eigen "ik" en de instelling daarvan voort. U ziet, dat zich hier wel een zeer grote wijziging voltrekt,

In de oudheid ging men uit van het standpunt, dat je door bepaalde stoffelijke handelingen iets geestelijks kon bereiken, zonder dat de geest daarbij verder betrokken was. Dit is b.v. de bron van de vele gebruiken met tempelmaagden etc., van de priesterslaap, de genezende slaap, de bedevaartstochten, de rituele toneelspelen enz., of zo ge wilt de mysteriespelen van de oudheid. Want b.v. de herleving van Osiris was een bekend mysteriespel uit de Amon-Re-periode en feitelijk een toneelspel. U hoeft hieraan eigenlijk niet te geloven. De stoffelijke uitvoering betekende, dat vaststaand en zonder enige twijfel hetzelfde zich geestelijk zou voltrekken.

Daarna hebben we een korte periode gehad, dat de mens meende dat hij het geestelijke moest scheiden - ik heb dit al gezegd - van het stoffelijke. Maar men leeft op het ogenblik in een bewustwordingsperiode waarin stof en geest in feite voor het bewustzijn niet meer zijn te scheiden. Het bewustzijn kan theoretisch een verdeling aanvaarden, maar het kan zich praktisch niet indenken twee verschillende wezens te zijn. Dan is het op het ogenblik noodzakelijk dat, wat geestelijk wordt ervaren, ook in de stof wordt uitgedrukt. De stof wordt de uitdrukkingsweg voor het geestelijke. Werd eens het in de stof uitgedrukte bevestigd door het geestelijk gebeuren en daardoor werkelijk, op het ogenblik mogen wij zeggen dat de omgekeerde situatie geldt. Op het ogenblik moet je geestelijk er kennen a.h.w. het geestelijke spel opvoeren, het symbool scheppen en dit omzetten in de materie. Eerst de omzetting in de materie maakt de juiste erkenning van beide waarden mogelijk, en zo de inwijding, die door de gebeurtenis of handeling wordt aangegeven.

Argumenteren was vroeger een zeer geliefde bezigheid. Vooral de Stoa's b.v., die bekende zuilengalerij, die daar vlak bij de grens van de tempelberg in Athene ligt. Daar sprak men, daar redetwistte men, daar speelde men met ideeën en woorden op een wijze, die in deze dagen haast onvoorstelbaar is. Men improviseerde: maar gelijktijdig met een innerlijke verdieping, alsof ergens in de mensen de goden meespraken. Maar woorden zijn sedertdien geworden tot een misleiding, U kunt nog als vroeger uw hart en uw ziel uitstorten in uw woorden. U kunt, evenals vroeger de philosophicus deed, in woorden uitleven wat in u is. Maar waar zij de emotie terzijde stelden - althans trachtten dit te doen - teneinde nuchter en redelijk te argumenteren, staat u tegenover precies het tegenovergestelde. Want uw woorden tellen niet meer, tenzij zij kracht krijgen door de emotie, die er achter ligt. U kunt alleen het geestelijke en het in u levende in de stof bevestigen en zo waar maken. De stoffelijke verwerkelijking zonder meer is zonder betekenis, onbelangrijk, een voorbijgaand moment dat niet telt. De geestelijke verwerkelijking is onbereikbaar. De geestelijke erkenning plus de stoffelijke verwerkelijking is steeds weer de stap tot nieuwe bewustwording. Daarom, woorden hebben alleen zin, wanneer zij de magische geladenheid van het geestelijke dragen en een verwerkelijking van een geestelijk proces van een innerlijke erkenning of kracht tot uitdrukking brengen. Alleen dán hebben zij een overdraagbare waarde. Ik zou op dit punt ook nog heel ver kunnen doorgaan, vrees ik. Maar wij hebben nog meer te zeggen.

In de oudheid had een ieder een beschermende God. Dit begrip word in de Christenheid omgezet in een beschermende engel of geleider en later in deze kringen de geleidegeest genoemd. Daarbij werd de verhouding voortdurend zo voorgesteld, dat een machtig geestelijk wezen een zekere verantwoordelijkheid draagt voor de mens. Dat is echter niet waar van het ogenblik af, dat de mens redelijk denkend kritiseert wat zijn geleidegeest brengt, zegt of doet. Daarom mag nu gelden, dat er sprake is van een samenwerking tussen stof en geest. Er zijn sympathische contacten mogelijk, waarbij een mens in de stof door een geest wordt geholpen en bijgestaan. Maar dit heeft alleen zin, als die mens op zijn beurt ook die geest in haar streven en zoeken zo goed en volledig mogelijk bijstaat.

Was het kenmerk van de oude inwijding vaak: het ondergaan van het weten en van het geweld der ouderen, in deze dagen is zij geworden: de samenwerking tussen wezens van verschillende gebieden en verschillende graden van kennen maar ook van vermogen. Waar een mens dingen kan doen, die voor de geest onmogelijk zijn, of laten we het anders stellen: niet terugschrikt voor handelingen en daden, die voor de geest ondenkbaar zijn, terwijl omgekeerd de geest een besef heeft en krachten kan ondergaan en aanvaarden, die voor de mens in zijn huidige staat ondraaglijk zouden zijn, zal die samenwerking betekenen, dat in de huidige inwijding dat wat voor de geest noodzakelijk is door de mens moet worden verricht, terwijl wat de mens aan kracht nodig heeft door die geest wordt gegeven. En daarmee zijn we aan een zeer belangrijk aspect van deze bewustwording of inwijding gekomen.

Gij zult u realiseren, dat zo goed als er bij u een zekere samenhang bestaat deze ook in de geest bestaat. Het grootste geheel is een lichtende Kracht, die men wel eens de Christusgeest noemt, de goddelijke Liefdesmacht, welke tot uiting komt in het verlossend element: het contact met de stof. Deze kracht bestaat uit een ongeteld aantal geesten uit zeer verschillende sferen, die slechts één ding gemeen hebben: hun verlangen naar licht, hun erkenning van het licht en hun steeds groeiende bewustwording van dit licht en zijn uitingen. Deze samenwerking zou dus kunnen betekenen, dat u alleen door een geleider of geleidegeest a.h.w. deelhebt aan een meer stoffelijke verwerkelijking misschien van hetgeen deze grote geestelijke groep tot stand brengt. Maar dat kan alleen geschieden, als u de juiste geleider, het juiste contact aantrekt. In de oude tijd was het mogelijk uit de geest een harmonie op te leggen aan de stof. In deze dagen kan een harmonie alleen door een samenwerking van stof en geest ontstaan. In de toekomst zal de mens in de stof in zichzelf de harmonische erkenning moeten dragen, waardoor voor de geest het contact met de stof mogelijk wordt. Een soort omdraaiing van bevoegdheid en daarmee ook van de verhouding tussen mens en geest.

In deze dagen betekent dit voor u, dat u zich juist en harmonisch moet instellen om de juiste geestelijke contacten te krijgen. Deze juiste geestelijke contacten betekenen voor u echter de binding met grote, voor u niet kenbare en door u niet, gekende, intens lichtende en werkzame groepen, die direct een deel van het Goddelijke in de schepping tot uiting brengen en dit goddelijk deel maken tot een vastlegging van eeuwige waarden zowel in de mens als in de verschillende sferen in de geest.

Dit is de inwijding van uw tijd. Steeds meer valt de nadruk op wat u doet en wat u zelf bent. Steeds minder wordt het u mogelijk gemaakt om u zelfstandig te richten - agressief a.h.w. - tot God, tot de geest. Er is overigens een overeenkomst in de neiging van de mens: vroeger was elke oorlog praktisch een agressie, een bewuste agressie. En niemand zou erover denken te zeggen, dat hij zich verdedigde, wanneer hij een ander land ging aanvallen. Niemand sprak over bewapening als een middel tot verdediging. Het was maar heel beperkt. Neen, hij sprak erover als een aanvalskracht. In uw tijd spreekt men over zijn defensief vermogen. Een mens is voor een deel nog dezelfde. De actie is in de oudheid positief geweest naar het hogere. Nu wordt zij negatief t.o.v. het hogere.

Wij kunnen niet agressief opgaan tot God, want dan verliezen wij de harmonie, die nodig is. Wij moeten door samenwerking en nimmer door de aanval verdergaan. Dat betekent voor u (het behoort wel niet direct tot het onderwerp, maar ik mag deze punten er misschien wel even bij noemen) in de eerste plaats: elke vorm van samenwerking, die niet direct slecht is, dus vernietigend voor eigen geestelijke en stoffelijke waarden, is beter dan onverschillig welke andere consequentie of verhouding. In de tweede plaats: elke saamhorigheid, onverschillig hoe zij wordt uitgedrukt, hoe zij ontstaat en in stand wordt gehouden, is beter dan een verdeeldheid of zelfs een verwerping en vijandschap. In de derde plaats: elke erkenning van overeenkomsten is van het hoogste belang: elke erkenning van verschillen is dodelijk, negatief, elke erkenning van het eigen "ik" in deze dagen is eerst dan goed, indien ditzelfde beeld in de buitenwereld bestaat: elke erkenning van een innerlijk "ik", die niet is geuit, voert tot zelfbedrog en een beperking van bewustwording.

Ik heb hiermee - naar ik hoop in niet al te lange tijd - getracht een korte samenvatting te geven van de materie, waarover wij deze avond kunnen discussiëren. Let wel, ik zeg "discussiëren", omdat met uw aantal een debat waarschijnlijk op moeilijkheden zou stuiten. Dan zou u onderling misschien aan het debatteren slaan en daardoor tijd, die beter gebruikt zou kunnen worden, in beslag nemen. Ik hoop dat u al, wat u omtrent de veranderde waarden wilt weten, zowel in het heden als in de toekomst, kort wilt formuleren, krachtig en duidelijk. Stel uw vragen liever te algemeen en preciseer later dan door te grote nauwkeurigheid een te klein vlak aan te duiden, waarbij voor anderen een reëel inzicht niet meer mogelijk is.

DISCUSSIE

- ❖ *U zei, dat men bij het opbouwen van een Godsgeloof moet uitgaan van de kleine bewijsbare punten. Maar komt het Godsgeloof niet allereerst voort uit een onstilbaar innerlijk verlangen, waarvan Augustinus zei: "dat ons hart geen rust vindt, totdat het rust vindt in God?"*

Ik kan het hiermee, gezien de toestanden van heden, niet volledig eens zijn en met het oog op de toekomstige ontwikkelingen in het geheel niet. In een wereld vol mysterie heeft de mens de verklaring van het mysterie nodig. En deze verklaring schept hij voor zichzelf door een God. In de oudheid schept de mens zijn God om zichzelf en zijn wereld te verklaren. Naarmate de mens echter meer omtrent zichzelf en zijn wereld gaat beseffen en hij ook geestelijk rijper wordt, is deze verklaring niet meer noodzakelijk. Vandaar dat men in deze dagen gemakkelijker atheïst is dan een lange tijd geleden, b.v. in de periode van Augustinus. Reeds nu is God eerder geworden een beroep tegen het eigen "ik", plus hoop op een eeuwig bestaan, dan een direct en onstilbaar verlangen, waarin men rust vindt. God is een compenserende factor, die slechts zeer ten dele voldoet. Dit blijkt ook in de kerken: dit blijkt uit het geestesleven van de moderne mens.

Nu wil ik nog een stap verdergaan. In de oudheid was het mirakel gemakkelijk. Maar wanneer we vele mirakelen uit de oudheid volgens onze huidige kunde en kennis onderzoeken, hebben ze geen waarde meer. Want zij zijn natuurlijk en kunnen door toevalligheden worden verklaard. Datgene wat niet verklaarbaar is, is met behulp van een wetenschappelijke theorie even gemakkelijk te verklaren als door het aannemen van een grote Godheid. Het zoeken naar God in het grote is dus voor de mens onmogelijk. (Ik hoop, dat u deze conclusie niet te boud vindt.) Wanneer de mens echter een groot aantal manifestaties om zich heen ziet, die op zichzelf klein zijn, maar zich voor hem in zijn gevoelsleven samenvoegen tot een goddelijk beeld, terwijl zij gelijktijdig voor zijn rede aanvaardbaar blijven en redelijk benaderbaar zijn, dan komt hij tot een goddelijke kracht, waarmee hij inderdaad harmonisch is. Niet iets, waarin hij óndergaat of wat hij moet ondergáán (twee mogelijkheden dus), maar iets wat in hem leeft en uit hem tot de wereld komt, zo goed als het uit de wereld tot hem komt.

Aan het verlangen zelf (b.v. naar de onsterfelijkheid of de zinrijkheid van het leven) is op eenvoudige wijze te beantwoorden. Zij kan door de komende mensheid redelijk beseft en verklaard worden. Hieruit vloeit volgens mij voort, dat men in deze dagen niet meer moet gaan tot het verre, het onmetelijk hoge, noch tot de gevormde figuur van een God, Die ergens in de hemelen zetelt, maar de goddelijke Kracht moet ervaren, zoals zij direct om en in de mens aanwezig is en zich daarin steeds weer voor het gevoel en in sommige gevallen zelfs ook voor de rede manifesteert. Naarmate de geestelijke kracht van de mens groter wordt en zijn gebruik van zijn geestelijke middelen toeneemt, zal hij in staat zijn alle werelden (dus ook die van de geest) bewust waar te nemen, ook tijdens zijn leven in de stof. Dan is God niet meer iets, wat ver weg kan zijn. Een God in de hemel is goed voor een wereld, die de hemel ziet als iets ontoegankelijk. Maar op het ogenblik, dat die ruimte gedefinieerd wordt, gaat men al denken - zoals inderdaad b.v. in sommige geloven het geval is - aan een planeet waar het hemels Jeruzalem ligt. Wanneer men nog verdergaat en de ruimte kent, is het niet meer mogelijk om zich daarin God stoffelijk voor te stellen. De voorstelling van het Goddelijke zal steeds méér tekort schieten. Daarvoor in de plaats moet komen de harmonie, die onmiddellijk en uit eigen leven a.h.w. in de onmiddellijke nabijheid van deze Kracht voorkomt. Vooral omdat de mens, die hiernaar streeft, deze goddelijke Kracht in zichzelf voortdurend kan ervaren en de uitwerkingen ervan ook voortdurend redelijk rond zich kan vaststellen, veelal met een voorkennis van deze Kracht en haar ontwikkeling. Dit laatste heb ik dus gezegd in verband met de komende ontwikkeling, niet met hetgeen nu bestaat. Heeft u naar aanleiding van dit antwoord opmerkingen?

- ❖ *Ja, het ging bij mij niet om een Godsvoorstelling maar om aan te tonen, dat het juist het innerlijk verlangen is, het gevoel van een compensatie met iets, waarmee men verbonden is buiten elke voorstelling om, zodat deze grotere kennis wel erg plezierig kan zijn, maar helemaal niet noodzakelijk is.*

Dit ligt aan het standpunt van waaruit u het probleem benadert. In de oudheid was er geen mogelijkheid tot redelijk kennen: was er geen mogelijkheid tot nauwkeurige definitie van het

mystieke en het mysterieuze. Naarmate de mens meer middelen krijgt om dit te doen, valt dit beeld - hoezeer het dan ook uit het gevoel word geboren - steeds meer weg, aangezien het gevoelsleven en de daarin voorkomende voorstellingen (en de voorstelling is er altijd, zelfs indien die niet gemakkelijk kan worden gedefinieerd) moeten plaats maken voor de werkelijkheid. En vanuit dat standpunt heb ik mijn antwoord al gegeven, daarmee nogmaals vaststellen de - om het even kort voor het heden te formuleren - dat een atheïsme, dat in het verleden niet redelijk mogelijk was, thans redelijk mogelijk begint te worden. En dat een pantheïsme redelijker, natuurlijker en logischer begint te worden dan monotheïsme, dat immers door de beperking aan de ene Godheid toegekend voor de doorsnee-mens niet meer aanvaardbaar is. Dit geldt voor het heden.

Naarmate de kenbaarheid zich vergroot, zal men eerder moeten komen tot het erkennen van de onmiddellijke relatie: niet alleen omdat men deze als een gevoelscompensatie nodig heeft, maar omdat zij ook een compensatie betekent van krachten, van vermogens, van een voortdurende wisselwerking met de wereld, die - ofschoon door het eigen "ik" gaande - op een niveau bestaat dat boven de eigen middelen van het "ik" ligt, zodra dit zich op uitsluitend redelijke normen en maatstaven baseert. Ik hoop daarmee mijn bedoeling te hebben verduidelijkt. Het door u gestelde was lange tijd geldig en zal bij vele mensen nog voortleven, maar behoort feitelijk niet tot deze overgangperiode en zal in die zuivere vorm (dus als een emotionele beleving zonder meer) in de toekomst ten hoogste als middel, maar nimmer als werkelijke Godsbeleving dienen.

❖ *Kunt u een idee geven van het tijdsverloop, waarin wij ons zullen dienen aan te passen aan de door u genoemde veranderde waarden. Er is toch wel een zekere scholingsperiode nodig om dit bewust te bereiken?*

De huidige periode, met de consequenties dus voor het heden, zoals omschreven en genoemd in het eerste gedeelte van mijn inleiding en mede beschouwd in het tweede deel ervan, is begonnen rond 1870. De vóórontwikkeling daarvan kan worden teruggevoerd tot rond 100 jaar voordien, iets meer. De ontwikkeling wordt gehandhaafd in een periode van toenemende chaos, dus meer chaotische toestanden op allerhande terrein, gedurende rond 100 jaar. Het einde kan dus worden gesteld rond 1970. Daarna zal de vorming van hetgeen door mij voor de toekomst is gesteld snel geschieden, waarschijnlijk binnen 150 jaren, wat ons dus zou brengen tot het jaar 2020 tot 2050 als de eerste fase, waarin deze omzetting voltooid is en de nieuwe waarden op aarde overheersend worden. Is deze scala voldoende?

❖ *Wanneer men in de toekomst elkaar telepathisch kan benaderen, wordt de rechtspraak dan ook niet heel anders? Hoe zou dit dan gaan?*

Ik zal proberen er een beeld van te geven: Wanneer wij op het ogenblik te maken hebben met rechtspraak, dan betekent dit het handhaven van de rechten van anderen. De poging om hierbij te komen tot een aanpassing van deze rechtspraak aan de mens heeft geleid tot zeer vele niet altijd aanvaardbare toestanden, als b.v. het toenemend ingrijpen van de psychiatrie in de rechtsorde door het scheppen van verminderde toerekeningsvatbaarheid enz. enz. In de toekomst zal men daarvan echter niet uitgaan doch stellen: Wat heeft deze mens veroorzaakt?

Wat zijn voor deze mens de consequenties? Wat was zijn toestand op dat ogenblik? Deze drie factoren zullen worden gezien en aan de hand daarvan worden gesteld: te allen tijde een straf, die in zwaarte met de uiterlijke aspecten ten volle overeenkomt, maar die met het oog op de innerlijke gesteldheid, die tot de strafbare daad voerde, in meer of mindere mate aan de persoonlijkheid van de gestrafte zal worden aangepast. Een voorbeeld:

ASPECT I. Doodslag. Doodslag bij vol weten en bewustzijn, zijnde een niet bewijsbare moord.

Verplichting:

- a. het overnemen van alle stoffelijke verplichtingen van de vermoorde:
- b. uitwijzing uit het maatschappelijk verband met een minimum aan middelen:
- c. een zodanige beperking van contact m.b.t. de maatschappij, dat men de belangrijkheid van het onaanzienlijkste menselijke, leven gaat beseffen ofwel absolute eenzaamheid.

ASPECT II. Doodslag in affect t.a.v. de oorzaak: hetzij door uitdaging of iets dergelijks.

Bestrafing:

- a. het ongedaan maken door een aanvaarding van alle verplichtingen rustend op de vermoorde:
- b. de verplichting om diens plaats in de maatschappij in te nemen:
- c. de mogelijkheid om na verkregen beheersing, die tegenover een telepathisch forum van hoger bewusten zal worden bewezen, zelf te kiezen, of men zal terugkeren op de eigen plaats in de maatschappij dan wel de plaats van de vermoorde ook verder blijft in nemen als een deel boete. Daarbij moge verder worden opgemerkt, dat het innemen van de plaats geen enkel persoonlijk voordeel met zich mag brengen.

ASPECT III. Doodslag zonder opzet, gevolg alleen van nalatigheid.

Oordeel: het innemen van de plaats van de vermoorde t.a.v. al diens verplichtingen en in de maatschappij alleen voor die delen, waarin de maatschappij door dit verlies schade leed. In dit geval wordt de mogelijkheid geschapen om door eigen activiteit zodanig te compenseren, dat ten slotte alleen t.o.v. bijvoorbeeld de nabestaanden de eigen verplichting geheel wordt gehandhaafd.

Ik kan meer voorbeelden geven, maar misschien begrijpt u hoe dus het inzicht in de feitelijke toestand met behulp van een telepathische proef bepalend kan zijn voor de wijze van bestraffing. Verder wil ik erop wijzen, dat - indien van directe haat enz. sprake is, welke op geen enkele wijze te stillen is - men natuurlijk deze haat kan bestrijden door haar te maken tot een gesloten telepathisch circuit, waarbij men zichzelf voortdurend met het gehate confronteert, tot de haat zich zelf heeft uitgebrand. Dit zal echter in de plaats komen van b.v. de hedendaagse doodstraf, omdat dit in zijn verschrikking alleen kan worden toegepast op hen, die werkelijk volledig en geheel bewust schuldig waren.

❖ *In uw eerste uitspraak zei u: Het overnemen van alle verplichtingen van de vermoorde. En daarbij tevens verwijdering uit de maatschappij. Hoe hebt u zich dan gedacht, dat dit zou kunnen worden verwezenlijkt?*

Om het nu eens heel eenvoudig te zeggen: Ik zet deze mens in een volkomen eenzaamheid, waar echter een productieapparaat aanwezig is. Hij zal om zijn eigen voeding te verwerven eerst zoveel moeten produceren, dat aan alle verplichtingen van de vermoorde in financiële zin is tegemoet gekomen. Verder dat alle middelen beschikbaar zijn om ook psychologisch e.d. voor een zo goed mogelijke vervanging en aanvaarding van die verplichtingen zorg te dragen. Dit neemt niet weg, dat de afzondering, de verwijdering uit de maatschappij blijft bestaan. In deze tijd zou men zeggen: Iemand krijgt cellulair, maar moet zakjes plakken om zijn schuld af te betalen. En alleen wanneer hij dagelijks een bepaald deel daarvan voldoet, kan hij over voeding enz., over het noodzakelijke beschikken. U ziet, het is niet zo moeilijk als het lijkt.

❖ *Maar lijkt het u dan niet, dat iemand die een groot productievermogen heeft er gemakkelijker vanaf komt dan iemand, die een gering productievermogen heeft?*

Dat zou ongetwijfeld waar zijn. Maar zoals reeds werd gezegd: het rekening houden met de eigen instelling en de eigen persoonlijkheid geschiedt slechts in zoverre als deze op de daad betrekking heeft. Niet wat betreft het productievermogen. Om het dus heel eenvoudig te zeggen: Wanneer in dit geval de moordenaar iemand is met een geestelijke afwijking, die in de praktijk tot geen productie in staat is, dan zal hij toch een maximum aan productie móéten leveren en zal de maatschappij het verschil blijven bijpassen en verder maatregelen treffen om gedurende deze eenzaamheid - langs telepathische weg - zo mogelijk de geestelijke afwijking, het complex enz. te verbeteren. Indien dit niet mogelijk is, zal die man tenslotte verwijderd worden - maar eerst na een behoorlijke strafperiode, want hij moet zijn les hebben - naar een gemeenschap, waarin slechts zijns gelijken aanwezig zijn, waar hij dan met een zekere minimumtoelage voor zichzelf kan zorgen. De bewaking van een dergelijke gemeenschap geschiedt telepathisch. Er is geen direct kenbaar ingrijpen van buitenaf. Maar dit is toekomstmuziek, ik geloof, dat we verstandiger doen verder door te gaan met mogelijk meer concrete vragen.

❖ *Moet men heden dus los staan van moraal, conventie en godsdienst?*

Wanneer u hiermede bedoelt de thans gangbare moraal, de heersende conventie en de openlijk gepredikte en beleden godsdienst, dan is mijn antwoord: ja. Want de hedendaagse moraal is een variabele factor, die niet voortkomt uit het eigen bewustzijn van verantwoordelijkheid tegenover God of de mens, maar uit de aanvaarde gebruiken der maatschappij. Als zo danig is zij waardeloos, omdat zij door propaganda enz. gemakkelijk

veranderd kan worden. (Ik mag hier verwijzen naar hetgeen door een collega van mij de vorige vrijdag hierover is gezegd.)

In de tweede plaats: conventie.

Wanneer men zich stoort aan de heersende conventie, maakt men zich tot slaaf van de gemeenschap en zal men om de conventie te kunnen handhaven vaak een compromis niet zijn eigen inzichten en begrip van het goede, sluiten. U zult begrijpen, dat dit niet wenselijk is, indien men tot een persoonlijke aansprakelijkheid en algehele verantwoordelijkheid voor eigen leven en daden moet komen.

Ten derde: godsdienst.

Zolang een godsdienst uitgaat van een dogmatisch principe, waarin bepaalde stellingen worden aangenomen en moeten worden aangenomen om "gelovig" te mogen heten, is het schadelijk op een dergelijke wijze te geloven, tenzij toevallig - en dat komt zelden voor - alle gestelde dogmata voor het gevoel én de rede aanvaardbaar zijn. Is dit echter niet het geval, dan zal men moeten zoeken naar een zodanig begrip van God en het bewijzen van een zodanige dienst aan God, dat het "ik" zich daarmee wél geheel eens kan verklaren en toch in staat is om redelijk te denken en kritiek uit te oefenen. Kritiekloosheid in godsdienst is altijd uit den boze.

Ten slotte: De godsdienst van deze dagen bestaat voor een groot gedeelte uit lippendienst en eredienst. Ware godsdienst is echter een wijze van leven. Waar een wijze van leven niet kan voortkomen uit de kansellingen van een gemeenschap maar alleen uit een eigen begrip omtrent het Goddelijke en de daarmee gepaard gaande waarden, de verplichtingen, die men in zich gevoelt, zou ook hier moeten worden gesteld, dat de Godsbeleving en zelfs de Godsdienst een deel moeten zijn van eigen wezen. Ik hoop, dat ik hiermede heb duidelijk gemaakt dat ik moraal op zichzelf niet verwerp: dat ik in beperkte mate het conventionele als middel tot onderling contact niet geheel verwerp: en dat ik het begrip godsdienst ten zeerste leef, zolang dit niet is een remming van eigen geestelijke en verstandelijke vermogens van de gelovige.

❖ *Kan de geest worden gebruikt voor opbouwend geestelijk werk en ontstaat daardoor eventueel een stoffelijk bewustzijn?*

De geest kan nimmer worden gebruikt voor geestelijk werk. Zij kan dit alleen vrijwillig op zich nemen. Gebondenheid aan een taak bestaat alleen in het duister. In het licht bestaat alleen vrijwillige taakaanvaarding. Deze taak kan ook door de geest op zich worden genomen, terwijl zij nog in een stoffelijk lichaam op aarde leeft. Zij vervult dan in de uren, dat zij niet onmiddellijk met het stoffelijk bewustzijn is verbonden, bepaalde geestelijke taken en verplichtingen. Wanneer zij daarop geheel is ingesteld en de persoonlijkheid voldoende harmonisch met deze geestelijke taak leeft, zal het mogelijk zijn enkele maar lang niet alle facetten van deze geestelijke werkzaamheid op den duur in het stoffelijk verstand af te drukken, met dit voorbehoud dat dit nimmer meer wordt dan een droom en altijd een verstandelijke, althans menselijke interpretatie van de geestelijke taak zal blijven en nimmer een volledig overzicht kan geven van hetgeen de geest volbrengt. Het komt hierop neer, dat niemand u kan verplichten om een geestelijke taak te aanvaarden. Uw geest is altijd vrij. Alleen in het duister kan zij door angst worden gedwongen. Dat is punt 1.

Punt 2: Wat uw geest doet, kan nimmer direct in het menselijk bewustzijn worden overgezet, zodat u dit dus nooit geheel wéét. Wel kunt u het aanvoelen, er bepaalde symbolen van kennen en zo komen tot een stoffelijke omschrijving ervan, die echter nimmer de geheel juiste weergave is van hetgeen de geest werkelijk doet.

❖ *De hoffelijkheid zou onbelangrijk worden. Bedoelt u de hoffelijkheid als een gewoontegebaar: opgelegde beleefdheid? De achtergrond ervan is toch de goddelijke liefde?*

Dit is een vraag, waarbij de hoffelijkheid klaarblijkelijk moet worden geformuleerd. Onder hoffelijkheid verstaat men op deze wereld over het algemeen een aantal gewoonten en gebruiken, waardoor men t.o.v. elkaar achting, eerbied enz. tot uitdrukking brengt en dus een bepaalde aan vaste vormen en conventies gebonden relatie tot stand brengt, die echter nimmer een directe uitdrukking is van hetgeen men innerlijk ten opzichte van elkaar ervaart. De hoffelijkste mensen op aarde zijn meestal de diplomaten. Dientengevolge is het een masker, een verbergen van het innerlijk. Indien u uw impressie van hoffelijkheid ziet als uiting

van naastenliefde, het volledig eerbied hebben voor anderen en die in hun eigen wezen en werken, vermogens en gebreken respecteren, dan zou ik willen zeggen: Dit is geen hoffelijkheid, omdat een dergelijke erkenning van de mens nimmer aan vaste gemeenschapsregels gebonden kan zijn, maar steeds afhankelijk is van:

- a. het contact dat men met de persoon in kwestie heeft of hebben kan, geestelijk dan wel stoffelijk:
- b. de mogelijkheid die men bezit om aan de erkende gebreken of behoeften tegemoet te komen:
- c. de erkenning die men heeft omtrent de innerlijke waarde van die persoon. Zij zou dan dus uit geestelijk bewustzijn kunnen voortkomen.

Indien u zich realiseert, dat ik heb gesproken over een ontwikkeling van toenemende telepathische vermogens, die aanvankelijk waarschijnlijk gevoelswaarden zijn en eerst langzaam worden tot een concreet ontvangen van beelden, dan zult u ook beseffen, dat deze nieuwe toestand juist de uiterlijke hoffelijkheid onmogelijk maakt en daarvoor in de plaats alleen de eerlijkheid van gedrag kan stellen, die m.i. altijd boven hoffelijkheid de voorkeur verdient.

❖ *Je zou dus dit woord als zodanig kunnen schrappen.*

Ja, dat kan men inderdaad doen, mits men niet vergeet dat vele anderen uit onbegrip of de hang aan oude begrippen het blijven hanteren en u vaak juist dan, hoffelijk zullen noemen, wanneer u zichzelf uitmaakt voor een grote leugenaar of bedrieger.

❖ *Hoe ziet u in de toekomst de verhouding: zuster, broeder (fam.) en de verhouding vrienden?*

De verhouding :broeder-zuster is gebaseerd - neemt u het mij niet kwalijk dat ik het zeg - op de nestgewoonte, waarbij de nestreuk bij dieren zo'n grote rol speelt. Met andere woorden: het zuster-broeder-principe als voortkomend uit dezelfde lijfelijke bron lijkt mij op z'n minst genomen wat verouderd. Verplichtingen heeft men t.o.v. elkaar, omdat men mens is. Familieleden, zusters, vrienden enz. zullen elkaar beter kennen dan anderen. Zij zullen dus ook t.o.v. elkaar, dankzij dit begrip, grotere verplichtingen hebben. Maar deze dienen voort te vloeien uit het begrip, niet uit de stoffelijke relatie als zodanig.

Het broeder-zuster-principe is overigens oud en word ook in de oudheid vaak anders verstaan. Wanneer een Egyptenaar tot iemand sprak: "O, mijn zuster," dan bedoelde hij zo iets als u: wanneer u zegt: "O, mijn gade." Terwijl een vrouw iemand "haar broeder" noemde, wanneer zij hem in de intimiteit van haar huis ontving en hem dus eigenlijk ook alle rechten toestond. Broeder en zuster was in die dagen de uitdrukking, die men gaf aan wat men tegenwoordig wel bloedbroederschap noemt, n.l. een geheel voor elkander instaan, zonder enige beperking en een geheel met elkander delen, eveneens zonder enige beperking, buiten die welke uit het wezen zelf voortkomt natuurlijk.

Het is logisch, dat wanneer de broeder- en zusterrelatie in de nieuwe tijd bestaat, zij slechts deze laatste vorm kan aannemen: het erkennen van elkander, het daardoor gezamenlijk werken en streven, zonder enige terughoudendheid. Wat u nu "vrienden" noemt, zal dan - indien we de terminologie althans zouden handhaven in de toekomst - kunnen worden uitgedrukt als "broeders" of "zusters".

❖ *Zijn de veranderingen, die wij in onszelf opmerken ook niet heel vaak een gevolg van de leeftijd, waarbij als vanzelf geleidelijk aan de menselijke opvattingen en interessen veranderen, afgezien van de veranderingen in de wereld? Dit is toch altijd zo geweest en niet alleen iets, wat zich speciaal nu voordoet?*

Ik hoop dat ik niemand daarmee beledig: er was in mijn dagen op aarde een gezegde: Oud is lastig. Met andere woorden, iemand, die oud is, staat wat verder af van de werkelijkheid van het leven. Ik geef gaarne toe, dat het verschil in leeftijd een verschil in emotie enz., zelfs van lichamelijke processen en daardoor bepaalde humeurigheden, kan bepalen. Maar dat neemt niet weg, dat een mens dan met het volle leven in contact is, onverschillig of hij ouder is geworden of niet. Enkele jaren kunnen daarin soms een grote rol spelen maar lang niet altijd, b.v. een verschil van 10 jaren tussen 25 en 35 is klein: een verschil van 20 jaren tussen 50 en 70 is eveneens klein. In de tussenliggende tijd treden juist de veranderingen op. Ik mag dus wel stellen: de veranderingen waarover door mij werd gesproken, het geheel anders tegenover

de mensen staan, het geheel anders oordelen, het sneller vinden van een toenadering tot anderen, een soort eenheid met anderen, harmonie met anderen, is niet afhankelijk van de leeftijd maar een direct gevolg van een innerlijk ondergaan van de heersende invloeden en van een streven, dat daarmee harmonisch en parallel is. Is dit voldoende?

Ik begrijp wel, dat u leeftijd belangrijk vindt. Een meisje van 13 jaar zegt tegenwoordig dat ze 18 is. Een vrouw van 28 blijft een jaar of 10 op dezelfde leeftijd enz., totdat ze 80 worden, dan doen zeer graag een paar jaar bij als het kan.

Maar het door mij besprokene was door mij bedoeld als innerlijke processen en is dus slechts in zeer geringe mate van deze innerlijke veranderingen afhankelijk, omdat de mens die ouder wordt in feite stoerder, strakker, koppiger en vaak minder begrijpend pleegt te worden. Neemt u het mij niet kwalijk. Het is geen wet van Meden en Perzen, dat u zo bent, Het is alleen een algemeen voorkomend verschijnsel. Als u eens spreekt met mensen die zich bezig houden met geriatrie (kennis der ouderdomsverschijnselen), dan zult u kunnen vernemen dat men ook sociologisch-wetenschappelijk hetzelfde heeft vastgesteld en heeft geconstateerd dat b.v. een klein twistpunt twee heren van 60 jaar brengt tot een gezamenlijk drinken van een kop koffie of iets sterkers: twee heren van 70 ertoe brengt om elkander enkele weken niet meer te zien of te spreken, en twee heren van 80 ertoe brengt elkander de spaarzame haren uit het hoofd te rukken.

❖ *Kunnen wij als uitgangspunt voor de veranderingen onder de mensheid een uitstorting van hogere kracht aannemen en wel van die kracht, die wij de Christusgeest of Liefdekracht Gods noemen op een zodanige wijze, dat de verpersoonlijking of uiting daarvan - hetzij in de mens of onder de mensen - gelijktijdig het brandpunt wordt, waardoor de mens het Goddelijke erkent?*

De Christusgeest wordt heel vaak gezien - o.m. gemakshalve - als een afzonderlijke persoonlijkheid. In feite is zij een eigenschap Gods. Zo kunnen wij nooit verwachten dat de Christusgeest zelf hogepriesterlijk is of zelfs een brandpunt is. Zij is eerder de kracht, die zich op een brandpunt stort. Maar bij een verdergaande bewustwording van de mens komt het ogenblik, dat deze mens zelf begrijpt, hoe groot de goddelijke Liefde is en daardoor een groot deel van zichzelf verloochent om die liefde op de juiste wijze uit te drukken. De mens, die dit bewustzijn verkrijgt, wordt brandpunt en door deze mens vindt manifestatie plaats. Daarom zou een dergelijke mens als ingewijde hogepriesterlijk kunnen worden genoemd. Zolang er minder bewusten zijn, zullen er bij de toenemende rijpheid in de komende tijd in toenemende mate en in toenemende aantallen steeds weer op aarde wezens zijn - hetzij bewust daartoe gereïncarneerd, hetzij tijdens een incarnatie daarvan bewust geworden - die op deze wijze de Christusgeest of goddelijke Kracht tot uiting brengen en daarmee datgene, wat de Christen in Jezus vindt, op aarde hernieuwen, hernieuwd verwerkelijken en zo het aloude principe van de levende liefdeskracht Gods openbaren onder alle volkeren en praktisch te allen tijde.

❖ *Is dit ook niet, wat de nieuwe Wereldleraar gaat doen?*

De nieuwe Wereldleraar is op dit ogenblik een soortgelijk brandpunt van de Christusgeest en zal zeer zeker bij de komende beëindiging van zijn openbare taak ook offer en offeraar zijn, zij het op een enigszins andere wijze dan b.v. Jezus in het verleden. Hij is tevens de aankondiging van een steeds grotere reeks van dergelijke manifestaties. Zodat wij hem mogen zien enerzijds als de herleving van het oude, maar gelijktijdig als de aankondiger van de vernieuwing. In deze zin is hij door zijn leven en werken een zwakke schaduw van Jezus, maar gelijktijdig een versterkte uitgave van Johannes, die predikte in de woestijn: één die vooruitgaat om de weg te bereiden enz.

❖ *Ik geloof in een voortstuwende wereldorde, die zal uitmonden in een Aquarius-periode. Zijn er nog andere wegen voor de mens om deze ontwikkeling te bevorderen dan het betrachten van liefde tot de medemens?*

Er zijn inderdaad andere wegen: maar deze wegen zijn voor de doorsnee-mens zeer moeilijk te gaan. Een van die wegen is: absolute rechtvaardigheid, Maar deze zou moeten voortkomen uit een absolute kennis van het "ik" en is daarom voor de meesten onmogelijk. Een andere is: de erkenning van de totale schoonheid in het Al en zo de verwezenlijking van het Goddelijke. Dit echter is alleen mogelijk bij een absoluut zelfvergeten, wat de doorsnee-mens al evenmin kan bereiken. Daarom, blijft ons als meest juiste weg de Goddelijke Liefde en de daaruit voor ons voortkomende naastenliefde. De stuwende werkingen op dit ogenblik hebben ten doel de

mensheid rijp en bewust te maken, opdat zij zonder grote aderlatingen en ondergang in stoffelijk opzicht de nieuwe tijd kan dragen en aanvaarden en wat daarin is gelegen volledig kan ondergaan. Deze krachten gaan practisch alle uit van de Liefdekracht en zullen slechts in enkele inwijdingen ook andere facetten en wegen belichten.

❖ *In deze tijd vindt de inwijding plaats in de massa bij daarvoor rijpe personen. Wat zijn de criteria van deze inwijding?*

Dat is moeilijk te zeggen, zonder verder te gaan dan mij op deze avond is toegestaan. Neemt u mij dus niet kwalijk, als ik enkele gedeelten ietwat versleuteld zeg en daarop niet verder inga. Criteria voor inwijding:

1. juiste harmonie met de juiste krachten:
2. juiste handelwijze en het verwerkelijken van een juiste vrijheid, innerlijk zowel als uiterlijk:
3. het in zich beseffen van grotere samenhangen en in het samengaan met anderen, die een gelijk bewustzijn hebben:
4. het treden voor de grote krachttuitstorting, die daarmee in verband staat:
5. het bewust en actief deelhebben - vrijwillig maar onder een vrijwillig gekozen leider - aan het grote werk der bewustwording op de wereld zowel voor het "ik" als voor anderen,
6. het zuiver erkennen van de vaste functie en werkelijkheid van het "ik" in het AI, waarvan deze stoffelijke uiting slechts één facet is, om in dit facet en alle andere erkende facetten met een uitschakeling van het "ik" de onmiddellijke goddelijke Wil te verwerkelijken, geen deel meer te hebben aan het gebeuren maar voortdurend de goddelijke Kracht te beseffen en in zich dragen, die het gebeuren door het "ik" stuwt.

U moet me niet kwalijk nemen, dat ik daarop niet verder kan ingaan. Want u begrijpt wel: wanneer je één stap te ver gaat, dan zijn er mensen, die denken 20 lengten verder. En aangezien ze dat vaak al uit zichzelf doen, kunnen er verwarringen ontstaan: ze denken rechtuit te gaan, maar lopen vaak in een cirkel.

❖ *Er is in het verleden reeds veel gediscussieerd over de prevalentie van het natuurrecht, boven het positief recht. Hoe zou een korte omschrijving van dit natuurrecht nu en in de directe toekomst moeten luiden in relatie tot de medemens? In de eerste plaats afschaffing van het recht van de sterkste, dacht ik.*

Gezien de nu heersende condities is het recht van de sterkste het enige recht, dat werkelijk regeert en waarop alle z.g. recht - ook massarecht - is gebaseerd. Alleen is de sterkste in deze dagen een groep en niet meer, zoals in het verleden, een persoonlijkheid. Maar op den duur wordt het recht niet meer het recht van de sterkste, omdat niemand behoefte heeft om de sterkste te zijn. Het natuurrecht is oorzaak en gevolg, zodat elke misdraging een logisch gevolg met zich brengt, dat erkend wordt door de omgeving en slechts daardoor bevestigd. Het is dus niet meer noodzakelijk te spreken van een ingrijpen, waardoor men corrigeert: de correctie ligt in de mens zelf. Dit is de eenvoudigste omschrijving die ik kan geven.

❖ *Kan men bewust streven om tot samenwerking met zijn geleidegeest te komen? Hoe? En hoe krijgt men die harmonie?*

Om bewust samen te werken met de geleidegeest is het eerst noodzakelijk, dat men zelf juist leeft. Dat wil zeggen: wanneer u weet met welke kracht u harmonisch zou willen zijn, leeft u volledig volgens die erkende wet, zonder enige uitzondering en zonder enig voorbehoud. Dan zal u blijken, dat een geestelijke kracht zich steeds sterker manifesteert en wel door te beantwoorden aan uw behoeften en noodzaken volgens deze harmonie. Dan kunt ge u gaan instellen op die entiteit en deze entiteit zal zich dan steeds meer kenbaar maken. Denk echter niet, dat u deze zult herkennen als een vriend, die naast u staat. U zult hem eerder erkennen als een tweede, onverwachte persoonlijkheid en krachtreserve binnen het "ik", die echter alleen onder bepaalde omstandigheden optreedt en die een volledig zelfstandige persoonlijkheid heeft naast de uwe. Eerst wanneer men bovendien b.v. helderhorend en helderziend wordt, is het mogelijk de geleidegeest ook te zien en te horen in de meer gebruikelijke zin, n.l. door auditieve en optische illusie. In dat geval is het dus mogelijk, dat inderdaad een contact als van mens tot mens ontstaat tussen mens en geleider, met dien

verstande dat de geest bepaalde capaciteiten en mogelijkheden bezit, die de mens niet heeft en omgekeerd.

❖ *U zegt: Zich richten op een entiteit.*

Neen, ik heb niet gezegd "zich richten op een entiteit". Ik heb gezegd: Pas wanneer die entiteit kenbaar wordt, mag men zich daarop richten. Dus: zich eens bezighouden met die kracht: erover mediteren: er zich voor openstellen enz.. Maar het zich werkelijk richten gaat dus eerst uit van het scheppen van een harmonie door eigen streven, denken en handelen met datgene, wat men in de kosmos begeert. Dan zal de voor het "ik" kenbare en invloed-hebbende geleidegeest harmonisch zijn met de eigen levensinstelling.

❖ *Is het schijn, als men denkt dat men voor 100 % gelooft in God en het vaak ook zo voelt? Hoe kan men dan matig (matig d.w.z. dus niet voor 100 %) zijn? Is dat niet een zekere teruggang?*

Aangezien het geloven aan God voor de volle 100 % een ogenblikkelijke emotionele toestand is, maar in de praktijk nimmer wordt doorgevoerd, met dien verstande dat men het nimmer aan God overlaat en al of niet de eigen boontjes te doppen maar steeds probeert het door Hem te laten doen, vaak met fatale gevolgen, zal dus de oplossing van deze vraag zijn: Er is in deze dagen praktisch geen enkele mens, die voor de volle 100 % in God gelooft. Elke mens legt aan God zijn eigen voorwaarden op en gelooft aan een illusie omtrent zijn eigen wezen, maar nu in een zo machtig en volmaakt en eeuwig mogelijke vorm. Dit onafhankelijk van de daarmee verknoopte algemene en uiterlijke voorstelling.

Wanneer men dus aan de ene kant niet volledig op zijn God durft vertrouwen, maar steeds gaat zeggen: "Ik moet dit of dat toch eerst zelf overwegen en doen", zich niet voor een volledige leiding openstelt, dan is het logisch dat men ook niet volledig gelooft in die God. Zodra men die God aan anderen verkondigt, verkondigt men die God met mate en beleeft men die God met mate, omdat wat werkelijk in eigen voorstelling en daarbuiten bestaat zich alleen op deze wijze kan manifesteren. In dit geval zou ik haast geneigd zijn te zeggen: Het 100 % geloven in een bepaalde God (niet in een vage en onomschreven God), in een bepaalde God, is in feite een onmogelijkheid en daardoor een emotioneel zelfbedrog.

❖ *Als de handeling wordt beoordeeld afhankelijk van de daden, hoe is dan een rechtspraak nog mogelijk?*

Zeer eenvoudig. Dan zal b.v. voor de eerste maal in de menselijke geschiedenis "recht" zijn het recht van de schuldige. En niet de rechtvaardiging van de gemeenschap, die per ongeluk zijn daad niet beging, maar de gevolgen en de mogelijkheden daarvan voor zichzelf vreest. Anders gezegd: Wat heden ten dage recht en rechtspraak heet, is dit in feite niet. Het is slechts een poging om krachtens regels, wetten, veroordeling en wat daarmee samenhangt een bestaand geheel te handhaven, welk geheel door de sterksten wordt gevormd en waaraan allen door deze sterksten worden onderworpen. Degenen, die mij niet geloven, zouden zich de moeite moeten getroosten na te gaan, hoe de rechtspraak was b.v. in Nederland in 1914, in 1932, in 1944, in 1947 en in 1960. Bij het overdenken van de jurisprudentie zal u blijken, dat er geheel verschillende maatstaven werden aangelegd en dat elke maal in de rechtspraak de stem is te beluisteren van de dan heersen de emoties, zomede van de dan heersende klasse. Een dergelijk recht is alleen het recht van de sterkste. Van een rechtspraak in deze zin kan echter de mensheid m.i. veilig afstand doen op het ogenblik dat zij een middel heeft en de z.g. schuldige aan te passen niet meer aan de maatschappij naar aan zichzelf, zodat hij zonder innerlijke strijd en harmonisch het geheel van de bestaande wereld kan aanvaarden. Dat is volgens de huidige rechtspraak niet mogelijk. Is dit voldoende?

❖ *U zei: De dader neemt de verplichtingen over van de verslagene. Dus moet hij produceren naarmate de verslagene heeft geproduceerd. Maar als de verslagene in het geheel niet heeft geproduceerd, behoeft dan de dader ook niet te produceren?*

Iemand, die niet produceert, zal in die toekomstige wereld beschouwd worden als iemand die niet mens is. Om de doodeenvoudige reden, dat de mens dan wordt gezien als een wezen, dat zijn plaats in de gemeenschap rechtvaardigt door zijn aandeel aan die gemeenschap. Daardoor zal er altijd van een bepaalde prestatie sprake zijn, van een bepaalde reeks van verplichtingen en deze zullen - zij het niet in soort maar slechts in mate - door anderen kunnen worden overgenomen.

❖ *Maar als een mens aan de A.O.W. toe is, dan produceert hij niet meer. Dus iemand, die een A.O.W.-er verslaat kan dus onmogelijk diens verplichtingen overnemen.*

Ja, u verbindt wel aan "Drees" een zeer eigenaardige consequentie. Ik vind uw argument wel iets gezocht. Maar ik wil u ook hierop antwoorden. Wanneer iemand A.O.W.-pensioen heeft, dan heeft hij een leven achter zich, en wij mogen aannemen, dat hij daarin veel heeft geproduceerd. Hij bezit een zekere mate van ervaring - hetzij levenservaring, vakervaring etc. - en daarenboven een zekere emotionele betekenis voor anderen. Hij heeft deze krachtens zijn leven verworven. Hij is dan niet meer productief in de direct stoffelijke zin, maar behoort indirect toch tot de productiviteitverhogende factoren in de mensheid. Zoals in uw eigen maatschappij vele van de uitgerangeerde oudjes toch nog, tenzij zij zich in zelfbeklag van de wereld afwenden, een zeer grote stimulans en daardoor een productievermeerdering voor de jongeren betekenen. Het lijkt mij, dat het vervangen van hen zelfs meer vraagt en dientengevolge een hogere eis zou betekenen, dan het doden van een jongere, die tot produceren nog niet is gekomen.

❖ *Hoe meent u te oordelen over iemand, die idioot wordt geboren?*

Een idioot zal in de toekomst niet geboren worden, omdat idioten geboren worden door de fouten van de maatschappij, van de ouders, hun voeding, hun geestelijke instelling of de foutieve beïnvloeding van de omgeving. Bij een mens, die voldoende geestelijk bewust is, zal dit niet meer voorkomen, tenzij het bewust wordt gezocht en dan zal die idioot een bescherming genieten, die ver uitgaat boven de bescherming, die men aan een ander geeft, terwijl degenen, die hem hebben voortgebracht voor al zijn daden en hun consequenties volledig aansprakelijk blijven.

❖ *Kan voor geloof als eerste stap naar zelfkennis elke geloofsvorm worden gebruikt?*

Elke vorm van geloof, die inhoudt: de associatie van het "ik" met het hogere, het bezit van een bepaald ideaal, kan als eerste trede gebruikt worden. Maar elk geloof moet in overeenstemming zijn met de eigen emotionele behoefte en de eigen redelijke vermogens.

❖ *Hoe staat u tegenover de huidige inwijdingsscholen?*

Inwijdingsscholen in deze dagen zijn geen inwijdingsscholen meer in de ware zin van het woord. Zij zijn colleges, waarin een geestelijke opvoeding wordt gegeven ten dele gebaseerd op werkelijke waarden, ten dele op filosofieën of stellingen, waardoor men hoopt de deelhebbers aan een dergelijke inwijdingsschool eens zover te ontwikkelen, dat zij passen zullen in een kring van ingewijden, die dan hun opvoeding overnemen en hen betrekken in een weliswaar buiten de inwijdingsschool staand maar daartoe indirect toch wel behorend geheel. Vergelijk: Rozekruisers en het Verborgene Priesterdom, het Verborgene Koninkrijk.

❖ *Ik zie het zo: als kind krijg je een zekere ontwikkeling, niet alleen geestelijk t.a.v. je kennis maar ook t.a.v. de wijsheid en je moet die ondergaan. Het is dan toch de bedoeling, dat je een zekere loutering moet ondergaan om door het leven te gaan. En om deze loutering te krijgen heb je een zekere levenswijsheid nodig die je daar o.a. opdoet. De loutering zal in die tijd toch wel moeten plaatsvinden, voordat men zover is als door u is afgeschilderd.*

Loutering komt voort uit schuld. En is in feite goed vertaald: het wegnemen van onzuiverheden en overbodige bestanddelen. In deze zin is het gehele leven van begin tot einde - ongeacht de sfeer, waarin men vertoeft of de fase waarin men leeft - loutering. Want voortdurend wordt het overbodige uit de gedachtewereld terzijde gesteld, nadat eerst de nodige erkenning van het "ik" in die wereld is gewonnen. Een voortdurende aanpassing van de voorstelling omtrent "ik" en wereld aan de kosmische en blijvende werkelijkheid is dus inderdaad een vaststaand proces. Maar dit proces voltrekt zich krachtens het leven, niet krachtens onderricht. Ook waar geen onderricht is, treedt dit proces op. Het proces toont zich ook niet noodzakelijk door leed enz. Leed ontstaat alleen dan, wanneer men weigert - op het ogenblik dat het "ik" daarvoor rijp is - bepaalde begrippen terzijde te stellen, bepaalde gedachtegangen, ontwikkelingen en daden na te laten dan wel te stellen. Met andere woorden: loutering en lijden zijn niet identiek. Ofschoon voor de mens in vele gevallen loutering lijden betekent, omdat hij de meer harmonische wegen weigert te gaan. Loutering is geen verdienste: het is een recht. Lijden is geen gave Gods, maar het gevolg van eigen onvolmaaktheid. Zo gezien zal de loutering, die voor de mensheid ligt tussen het heden en de voltooiing van de door mij geschetste processen, waarvan wij het begin dus hebben gesteld op rond 2020 á 2030, dan ook kunnen geschieden door een directe en moeiteloze aanpassing van het merendeel der mensen aan de nieuwe gaven, de nieuwe mogelijkheden en de nieuwe noodzaken. Het zou kunnen geschieden door het vernietigen van die delen der mensheid, die

absoluut in strijd blijven met deze eisen. Zij kan geschieden door een onbeschrijfelijk lijden, indien men zich niet snel genoeg aanpast. Maar voor de persoon zelf, het "ik" dat leeft, is slechts de aanpassing aan de nu bestaande geestelijke noodzakelijkheden nodig om een zekere ontheffing van lijden te verwerven, een reinigingsproces te ondergaan en zo in feite ook verder te worden ingewijd. Inwijding op zichzelf houdt dus niet alleen in: het vinden van nieuwe geheimen of het ondergaan van vuurproeven en lijden. Het is eerder een beproeving, of men bepaalde eigenschappen bezit.

In de oude inwijdingsmysteriën kwam vaak de beproeving voor van duister en vuur. Men gaat door het duister: in het duister zijn geheimzinnige figuren: er is iets wat vrees wekt. Degene, die beseft dat niets werkelijke vrees kan wekken, omdat men niets definitiefs waarneemt, realiseert zich dat alle schrikbeelden uit het "ik" voortkomen. Hij kan zich dientengevolge daaraan onttrekken en zal in het duister géén beproeving ondergaan, daaronder niet lijden of een zware strijd hebben. De beproeving door het vuur vergde een zeer grote moed. Men moet de mogelijkheid van lijden en zelfs vernietiging door het vuur aanvaarden om dit vuur te kunnen doorschrijden. Degene, echter die deze moed bezit, schrijdt zonder moeite en zonder schade door het vuur. Hoe meer men aarzelt, hoe groter het aantal brandblaren - zou ik haast zeggen - wordt. Op deze wijze moet elke beproeving niet worden gezien als een loutering, een reiniging door lijden, maar als een "bewijzen dat men waardig is door dat men de vereiste eigenschap bezit."

Zo kan dus de mens, die de vereiste eigenschappen bezit, altijd op elke uit de tijd en de werkende invloeden, machten en krachten voortkomende situaties juist reageren en zal daardoor innerlijk harmonisch kunnen leven, zonder dat hierbij sprake is van een werkelijk lijden of een werkelijk óndergaan. Aanpassing van het "ik" is noodzakelijk.

Ik hoop, dat ik hiermede zowel het karakter van de woorden loutering als van inwijding iets heb verduidelijkt en ook aannemelijk heb gemaakt, dat de mensheid onder de gunstigste omstandigheden zonder enig lijden kan evolueren naar een hoger vlak van bewustzijn. Ook al neem ik dit laatste helaas niet als waarschijnlijk aan. Het is mogelijk, dat dit bij mij een gebrek is aan geloof in de mens, want volgens mijn eigen woorden geloof ik wel in de mensheid maar..... met mate!

❖ *Waarschijnlijk zullen in de toekomst ook andere maatstaven gelden voor de sexuele zeden.* Dat ben ik geheel met u eens. De sexuele gebeurtenissen, handelingen enz. op zichzelf zijn n.l. wegens de bestaande wereldtoestand van weinig belang. Slechts wanneer zij de bedoeling hebben bewust nieuw leven te wekken, zijn zij zeer belangrijk, aangezien de harmonie en de juistheid hiervan zal bepalen welke mogelijkheden de komende geest op aarde heeft en de geestelijke instelling bovendien kan bepalen wie op aarde zal incarneren. Het is dus duidelijk, dat die maatstaven geheel anders kunnen liggen. Maar zelfs dan zal nog blijven gelden, dat men ook op dit terrein verplicht is niemand schade toe te voegen en niemand onnodige ergernis te bezorgen. Want alleen voor de mens, die zijn verantwoordelijkheid tegenover alle anderen geheel beseft, nimmer iets te hunnen koste wil bezitten, verwerven, hebben of genieten en steeds hen wil sparen daar, waar geen directe noodzaak bestaat voortkomend uit het eigen innerlijk ervaren van het hogere zal - ongeacht het ongetwijfeld voorkomende aantal afwijkingen op dit terrein - in de beginperiode de eindnorm in uiterlijk niet veel van de huidige verschillen. De innerlijke waarde zal daarbij veel groter zijn en men zal de wettelijke en godsdienstige bindingen vervangen door de geestelijke eenheid, die men met elkander kan verwerven, omdat immers deze de enig blijvende garantie is voor een goede eenheid en samenwerking. Er zal dus een soort vrij huwelijk bestaan, dat m.i. echter van grotere waarde is dan menig thans officieel bevestigd huwelijk. U zult mij niet kwalijk nemen, dat ik de sexuele problemen en afwijkingen van de toekomst niet verder ga uiteenrafelen. Ik meen met het gestelde te hebben duidelijk gemaakt waar het om gaat. Niet om het sexuele zelf, dat is onbelangrijk. Ook in uw dagen als het erop aan komt. Want wanneer we de praktijk bezien, dan huldigt men uiterlijk principes, die men zodra anderen het niet merken, in de meeste opzichten heel graag overboord gooit. Waar echter innerlijk een geestelijk principe bestaat, kan dit alle stoffelijke regels rustig overboord gooien, omdat het gebonden aan eigen begrip van harmonie juist zal handelen. Wanneer men echter daardoor anderen onnodig leed, ergernis of schade berokkent en wanneer deze dingen worden tot liefdeloosheid, zijn zij voor het "ik" en anderen schadelijk en daardoor geestelijk ook heden niet aanvaardbaar. Eigen instelling is in feite reeds nu al-bepalend voor deze dingen.

❖ *U zei, dat de moordenaar de plaats van de vermoorde moet innemen. Bedoelt u dit materieel of geestelijk. Geestelijk komen de waarden anders te liggen.*

Materieel. Maar omdat dit materieel geschiedt, zult u beseffen dat door een juiste beleving van eigen schuld op den duur ook de geestelijke compensatiewaarde wordt gevonden. Is dit geschied, dan is het strafproces ten einde. Dan is de juiste aanpassing gevonden, ongeacht de wijze, waarop men zich verder in de maatschappij zal gaan gedragen, omdat men dan rijp en goed is en men aan zijn verplichtingen ook verder ongetwijfeld volgens de voor het "ik" geldende (eisen zal blijven beantwoorden. Maar dat is niet vergelijkbaar met de nu bestaande rechtsomstandigheden en -condities, dat geef ik graag toe. Mag ik nog het volgende zeggen: Het is mij onmogelijk u binnen het bestek van deze avond een volledig beeld te geven van een rechtspraak en de daarmee samenhangende geestelijke en stoffelijke condities, wanneer zij berust op systemen, die u niet kent en die u zich praktisch niét kunt voorstellen: verder berust op de begaafdheid, dat men elkaar volledig ziet en begrijpt op een wijze, die nu slechts voor een enkeling misschien mogelijk is en dan meestal nog niet te allen tijde. Ik hoop, dat u mij daarom niet kwalijk neemt, dat ik heus neen beter te doen in dit geval te eindigen, daar een voortgaan in deze richting op den duur zou leiden tot het vormen van fantasiebeelden, die evenzeer in strijd zijn met een komende werkelijkheid als de huidige toestand.

Vrienden, ik mag dan deze avond voor u besluiten. Ik zou het graag met een enkel woord doen.

Wanneer wij spreken over de veranderingen, die noodzakelijk zijn, dan zal het u ook duidelijk zijn, dat dit niet zonder een doel geschiedt. Uit vele vragen komt enigszins een begrip naar voren voor de noodzaken van deze tijd. Wij hopen - en dat ben ik dus niet alleen, maar dat zijn met mij alle vrienden, die in deze richting hebben gewerkt - dat u in deze dagen zult leren niet te oordelen over anderen volgens uw eigen maatstaf. Dat u zult leren elke verandering - innerlijk zowel als uiterlijk - te aanvaarden en de nadruk niet te leggen op het gelijkblijvende van innerlijke of uiterlijke toestanden naar eerder op de harmonie die men met wereld en kosmos kan verworven.

Streef in deze dagen van verandering naar een zo groot mogelijke harmonie met uw medemensen en, waar dat mogelijk is, met de geest en uw God, zoals u Hem in uzelf erkent. Op deze wijze zult ge ongetwijfeld de voltooiing van de waarden der toekomst helpen tot stand komen en zullen veranderde waarden voor u verbeterde waarden kunnen betekenen.